

Checklista för särskild företädare vid barnförhör på barnahus

Innehåll

Om uppdraget som särskild företrädare	3
Inför barnförhöret.....	3
Barnets resa till och från barnahus	3
Information till barnet	4
Under förhöret	5
Läkarundersökning.....	5
Efter förhöret.....	6

Om uppdraget som särskild företrädare

Vilka uppgifter som åligger en särskild företrädare för barn regleras i 3 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn.

Det här materialet är framtaget som stöd till särskild företrädare för barn i samband med barnförhör på barnahus. Mer information och vägledning om uppdragets utförande finns i:

- [Advokatsamfundets PM om uppdrag för svaga eller utsatta klienter](#)
- [Advokatsamfundets PM angående utvidgat uppdrag som särskild företrädare för barn](#)
- [Åklagarmyndighetens rättsliga vägledning 2023:9 – Brott mot barn](#)
- [Barnafriids barnahusutbildning](#)

Finns fungerande lokala rutiner som är väl förankrade bland alla samverkande parter är utgångspunkten att följa dem. Flera barnahus tillhandahåller informationsblad med praktisk information inför besöket. Finns ett informationsblad får du det som bilaga till detta dokument.

Barnets rättigheter utifrån Barnkonventionen är utgångspunkten för allt arbete på barnahus. Allt vi gör ska utgå från barnets bästa, barns rätt till information och delaktighet samt barns rätt att inte diskrimineras. Alla aktörer på barnahus har ett ansvar för att barnet får en barnvänlig rättsprocess (child friendly justice).

Inför barnförhöret

Särskild företrädare ska inhämta information om barnet och fatta beslut om barnet ska förhöras.

Vid förhör med barnet ska du:

- ☐ Inhämta så mycket information om barnet och dess situation som möjligt innan hämtning för att kunna bedöma vad som blir bäst för barnet (till exempel information om funktionsnedsättning eller andra särskilda behov, tolkbehov, allergi/matpreferens). Dessa uppgifter kan du få från barnets förskola/skola, socialsekreterare eller av ansvarig utredare/koordinator hos polisen.
- ☐ Fatta beslut om på vilket sätt barnet ska transporteras till förhöret (se mer nedan).
- ☐ Ta kontakt med den trygghetsperson som ska följa med barnet och gör en gemensam planering.

Barnets resa till och från barnahus

Du som accepterar ett förordnande som särskild företrädare för ett barn ansvarar för att bedöma på vilket sätt det är bäst för barnet att komma till förhöret och vilka särskilda åtgärder som behöver vidtas.

- Bekräfta barnets identitet på lämpligt sätt inför hämtning, till exempel genom kontroll av personnummer med skolpersonal.

- Ett barn kan aldrig tvingas att lämna förskola/skola. Om ett barn inte vill följa med är det viktigt att undersöka varför. Särskild företrädare fattar då beslut om hur planeringen ska fortgå, exempelvis om det finns skäl att göra ett nytt försök.
- Besluta om på vilket sätt barnet ska resa till och från förhöret.
 - Särskild företrädare kan överlåta resan med barnet till annan, till exempel socialtjänsten, om det är bäst för barnet.
 - Åker du själv med barnet ger mötet med barnet, inför resan samt själva resan till barnahus, viktig information om barnet för din bedömning om ett förhör ska genomföras.
- Se till att resan till och från barnahus sker på ett tryggt och rättssäkert sätt.
 - Vid resa med bil måste godkänd bilstol avsedd för barnets ålder, längd och vikt finnas.
 - Vid resor med kollektivtrafik/taxi måste hänsyn till sekretess tas vid taxibokning och under resa. Detta gäller särskilt på mindre orter, där risken kan vara större att barn och chaufför kan känna varandra.
 - Om särskild företrädare inte reser med barnet – se till att trygghetspersonen tar sådan hänsyn. Trygghetspersonen ska även i övrigt vara informerad om vad hen kan och inte kan säga till barnet.

Information till barnet

- **Om du hämtar barnet**, informera om vem du är, ditt uppdrag och vad som kommer att hända.
- **Om annan hämtar barnet** är det ditt ansvar att komma överens om vilken information den som du överlåtit ansvaret till ska lämna till barnet innan resan påbörjas och under resan. Det är ditt ansvar att lämna den övergripande informationen, vilket du kan göra i samband med att du träffar barnet innan förhöret startar.
- Undantagsvis kan det förekomma att det inte bedöms vara till barnets bästa att särskild företrädare träffar barnet i samband med barnförhöret. I sådant enskilt fall är det ditt ansvar att tillse att den övergripande informationen, med beaktande av barnets ålder och mognad, lämnas till barnet av förhørsledare eller annan lämplig person. Övergripande information kan lämnas innan barnförhöret startar och i förekommande fall även efter genomfört barnförhör.

Exemplen nedan kan ge vägledning i vilken information som kan ges till barnet. Du måste dock alltid överväga vilken information som bör lämnas i varje enskilt fall i enlighet med barnets bästa och god advokatsed.

- **Exempel på information du kan ge till barnet:**
 - Vart hen är på väg – till exempel: "Vi ska åka till ett ställe som heter ... Det ligger i ..."
 - Vad som ska hända – till exempel: "Du ska få prata om hur du har det hemma, till exempel med mamma och pappa."
 - Vem hen ska träffa – till exempel: "Du ska träffa en person som heter (barnförhørsledarens namn). (Barnförhørsledarens namn) jobbar på polisen och hen brukar prata med barn om hur de har det. (Barnförhørsledarens namn) har inte uniform utan har vanliga kläder på sig. (Barnförhørsledarens namn) kommer att berätta mer när vi är där."

- **Du kan beakta följande när du lämnar information till barnet:**
 - Att inte i detalj berätta vad barnet ska prata om. Om barnet har många frågor kan du hänvisa till (barnförhørsledarens namn) som barnet kommer att träffa om en stund.
 - Att inte lova att barnet är tillbaka på skola/förskola vid en viss tidpunkt. Säg hellre att du inte vet.
 - Att inte lova att föräldrarna inte kommer att få veta vad barnet har sagt.
 - Att inte använda falska förespeglingar som till exempel:
 "Du ska få åka till ett ställe där det finns roliga saker att leka med."
 "Vi ska åka på en utflykt."
 "Följer du med får du fika när vi kommer fram."
- **Du behöver på ett anpassat sätt trygga barnet i att:**
 - Barnet inte har gjort något fel och att ingen på barnahus kommer att bli arg på hen.
 - Ingen kommer att tvinga barnet att prata.
 - Du och utsedd trygghetsperson kommer att vara med under förhöret, vara kvar under hela tiden och vänta på barnet.

Många barnahus har eget informationsmaterial du kan använda tillsammans med barnet inför och under resan.

Under förhöret

När barnet är på plats på barnahus och innan förhöret startar måste förhørsledaren få en bra kontakt med barnet. Den särskilda företrädarens uppgift är att hålla sig i bakgrunden och skapa bra förutsättningar för att förhørsledaren på bästa sätt kan knyta kontakt med barnet och kan genomföra förhöret.

I övrigt är det viktigt att tänka på att:

- ☐ Du ska (och har alltid rätt att) delta genom medhörning vid förhör som hålls med barnet.
- ☐ Kom inför förhöret överens med barnet om hur hen vill kunna påtala att hen vill ta en paus eller avbryta förhöret.
- ☐ Kom även överens med utredande polis och förundersökningsledare under en paus om hur ni bäst avbryter förhöret för det fall du bedömer att förhöret behöver avbrytas.
- ☐ Om barnet under en paus är i väntrummet, gå ut och stäm av hur hen mår. Prata alltid med förhørsledaren om detta i samband med pausen.

Läkarundersökning

- Du ger ditt tillstånd till eventuell läkarundersökning och ansvarar för att avbryta undersökningen om du bedömer att det är till barnets bästa.
- Barnets egen uppfattning i fråga om läkarundersökning bör tillmätas stor betydelse, när det gäller barn som har nått en sådan ålder och mognad att deras egen vilja bör respekteras.

Du kan läsa mer om läkarundersökning i Advokatsamfundets PM om uppdrag för svaga eller utsatta klienter.

Efter förhöret

- ☐ Informera barnet om vad som händer framöver eller se till att barnet får sådan information när det bedöms vara bäst för barnet. Du måste alltid överväga vilken information som bör lämnas i varje enskilt fall, i enlighet med barnets bästa och god advokatsed.
- ☐ Kom överens med övriga professionella personer som suttit i medhörningen om vilken information som ska ges till barnet, när den ska ges och vem som ska lämna informationen. Barnet bör inte närvara vid avstämningen efter förhöret.
- ☐ Ta reda på vilken kontaktväg till barnet som är bäst. Barnets skola, trygghetsperson, socialtjänsten eller barnahus kan i vissa fall vara behjälpliga med att hitta lämpliga kontaktvägar till barnet för att lämna information.
- ☐ Kom även preliminärt överens om vem som ska ansvara för att lämna den information som kan bli aktuell i ett senare skede i förundersökningen.
 - ☐ Försäkra dig om att barnet har blivit underrättad på lämpligt sätt när beslut i förundersökningen/rättegången fattas, oaktat vad ni har kommit överens om i avstämningen ovan.

Åldersanpassad information till barnet efter förhöret behöver som huvudregel omfatta följande:

- Att barnets vårdnadshavare kommer att få information om var barnet varit och vem som ska berätta det för dem.
- Om barnet ska tillbaka till skolan/förskolan: Hur kommer hen tillbaka och hur resten av dagen ser ut där.
- Om socialtjänsten ska komma hem till familjen alternativt träffa dem samma dag: Stäm av med aktuell socialtjänst om vad som ska ske, vilken information barnet ska få och vem som lämnar informationen.
- Att barnet kommer att få reda på vad som händer i ärendet så fort ett beslut har kommit.

”Den gyllene regel som bör tillämpas i alla ärenden rörande barn som brottsoffer är att barnet oavsett rättsutfall ska befinna sig i ett bättre läge när processen avslutas än när den inleddes.”¹

1 Diesen, Christian (2002). Barnet i vuxnas rättssystem. En jämförande studie i nio europeiska länder om barnet i rättsprocessen vid misstanke om sexuella övergrepp. Stockholm: Rädda Barnen.

Materialet har tagits fram i samarbete mellan:

*Advokatsamfundet, barnhusen i region Skåne, Kalmar, Västra Götaland,
Stockholm och Östergötland samt Barnafrid.*

*Rådgivande har varit Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum,
Polismyndighetens utvecklingscentrum och Advokatsamfundets referensgrupp
för uppdraget som särskild företrädare för barn samt representanter för
samfundets lokalavdelningar samt övriga barnhus i landet.*